

NASIENRIGLYNE

EKSAMEN		NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT	
GRAAD	12		
DATUM	MEI/JUNIE 2025		
VAK	GEOGRAFIE		
VRAESTEL	1		
PUNTETOTAAL	150		
TYDSDUUR (UUR)	3		
AANTAL BLADSYE	9		

SOUTH AFRICAN COMPREHENSIVE ASSESSMENT INSTITUTE
SUID-AFRIKAANSE KOMPREENSIEWE ASSESSERINGSINSTITUUT

FINAAL GOEDGEKEURDE NASIENRIGLYNE	
VERGADERINGSDATUM	
UMALUSI-MODERATOR	
HOOFNASIENER	
INTERNE MODERATOR	

AFDELING A

VRAAG 1: KLIMAAT EN WEER

1.1

1.1.1	daaglikse	(1x1) (1)
1.1.2	(a) anabatiese / valleiwinde	(1x1) (1)
	(b) katabatiese / bergwinde	(1x1) (1)
1.1.3	dag	(1x1) (1)
	insolasie	(1x1) (1)
1.1.4	(a) dalende	(1x1) (1)
	(b) (daal) onder nul / kan nul wees	(1x1) (1)

[7]

1.2

1.2.1	Warmer	
1.2.2	Hoë geboue	
1.2.3	Verdamping	
1.2.4	Higroskopiese kerne	
1.2.5	Suurreën	
1.2.6	Rookmis	
1.2.7	Inversielaag	
1.2.8	Ligweerkaatsend	(8x1) [8]

1.3

1.3.1	Polêre oostewind	(1x1) (1)
1.3.2	60–80 grade N en S	(1x1) (1)
1.3.3	Frontale / golfstadium	(1x1) (1)
1.3.4	Koue front = cumulonimbus (cb)	
	Warm front = nimbostratus (ns)	(2x1) (2)
1.3.5	Okklusie – koue front het warm front ingehaal en dwing alle warm lug van die grond af. Stelsel verdwyn (breek op).	(2x2) (4)

- 1.3.6 Wes-Kaap – uitgebreide reën oor groot gebied, sterk winde, lae temperature, moontlike sneeu op hoogliggende gebiede vir 'n paar dae. Humiditeit hoog.
- Binneland – kortstondige koue tyd, temperature baie laag, 'n bietjie reën en sneeu in hoogliggende gebiede. Humiditeit laag. (3x2) (6)
- [15]**
- 1.4
- 1.4.1 Tropiese sikloon / tifofoon / orkaan (1x1) (1)
- 1.4.2 5–30 grade noord en suid (1x1) (1)
- 1.4.3 (a) B (1x1) (1)
- (b) Kloksgewys spiraal van wolke om die oog (1x2) (2)
- (c) Die oostekant van vastelande word verhit deur warm seestrome. / Oseane is warm aan die oostekant van vastelande.
- Hulle word aangedryf deur die tropiese oostewinde / kom voor in die tropiese oostewindgordel. Warm klam lug verdamp in die area en dit voed hierdie stelsels. (1x2) (2)
- 1.4.4 VOORBEREIDING
- Bou stormskuilings vir die gemeenskap.
 - Stel vroeë waarskuwingstelsels in plek sodat mense betyds kan ontruim.
 - Maak seker dat geboue gebou is om stormsterkte winde en oorstromings te weerstaan.
 - Doen / finansier navorsing oor tropiese siklone en doen stormopsporing.
 - Bou seemure vir stormvloede.
 - Doen noodoefeninge en leer mense oor wat om te doen wanneer 'n storm tref.
 - Beperk ontwikkeling in kusgebiede waar tropiese siklone meer geneig is om voor te kom.
- BESTUUR:
- Plaas sandsakke by huise om vloedwater te herlei.
 - Reël ontruimingspanne om mense te help om betyds te ontruim.
 - Gee noodlenigingspakkette uit.
 - Vra vir hulp van internasionale noodlenigingsorganisasies.
- MOET VERWYS NA VOORBEREIDING EN BESTUUR.** (4x2) (8)

[15]

1.5

1.5.1 Somer (1x1) (1)

1.5.2 (a) Kus lae druk (1x1) (1)

(b) Dit beweeg van wes na oos langs die kus / volg die kuslyn /
beweeg in 'n suidelike rigting en beweeg noord-oos. (2x1) (2)

1.5.3 Aanlandige vloei agter die lae druk bring wolke / mis / mistigheid.
Aflandige vloei voor die lae druk bring helder, warm weer. (2x2) (4)

1.5.4 (a) Nee (1x1) (1)

(b) Sterk drukgradiënt is nodig van die binneland na die kus / hoë
druk in die binneland en lae druk aan die kus.
Kalahari hoë druk moet in die binneland teenwoordig wees. (3x2) (6)

[15]

TOTAAL VRAAG 1: [60]

VRAAG 2: GEOMORFOLOGIE

2.1

2.1.1 D

2.1.2 D

2.1.3 B

2.1.4 A

2.1.5 B

2.1.6 D

2.1.7 C

2.1.8 C (8x1) [8]

2.2

2.2.1 H

2.2.2 K

2.2.3 D

2.2.4 I

2.2.5 B

2.2.6 C

2.2.7 J

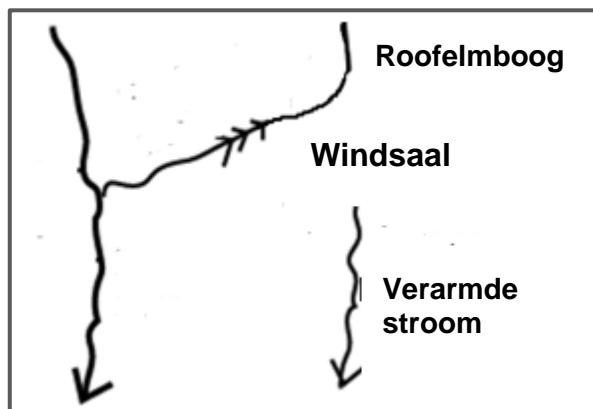
(7x1) [7]

2.3

2.3.1 Stroomroof – Wanneer 'n meer energieke rivier die loop van 'n ander rivier ontmoet en sy vloei na sy eie dreineringskom herlei (KONSEP) (1x2) (2)

2.3.2 Steiler helling
Groter volume
Vloei oor swakker lae (Net EEN) (1x1) (1)

2.3.3

Ken een punt toe vir die skets. (1)

Ken een punt elk toe vir die korrekte posisie en etiket vir die volgende:

Roofelmbog (1)

Windsaal (1)

Verarmde stroom (1)

(MOENIE DIE SPIEËLBEELD MERK NIE.)

(4x1) (4)

- 2.3.4 'n Knakpunt sal in die roofstroom vorm waar dit deur die waterskeiding gesny het.
 Die geroofde stroom sal bykomende water uit die minder kragtige rivier ontvang.
 Die volume van die roofstroom neem toe, wat die energie van die rivier verhoog / veroorsaak dat dit oorgegradeer word.
 Die snelheid van die rivier sal toeneem as gevolg van verhoogde volume.
 Rivier word verjong, wat dit in staat stel om meer vertikaal te erodeer.
 Die riviervallei sal dieper word as gevolg van verhoogde vertikale erosie.
 'n Kloof word geërodeer wat stroomop terugtrek deur terugwaartse erosie.
 Landvorme van verjonging kan byvoorbeeld rivierterrasse vorm (aanvaar ander voorbeelde).
(ENIGE VIER – MOET VERWYS NA HOE EN WAAROM) (4x2) (8)
- [15]**
- 2.4
- 2.4.1 Bo-loop (1x2) (2)
- 2.4.2 **A** – Stroomversnelling
B – Waterval (2x1) (2)
- 2.4.3 Die rivierbed is ongelyk en rotsagtig.
 Die rivier vloei oor 'n weerstandbiedende laag rots wat stroomaf skuins is. (1x2) (2)
- 2.4.4 (a) Plonsoel (1x1) (1)
- (b) Hidrouliese werking van die vallende water en skuur van die sedimente skep 'n plonsoel aan die onderkant van die waterval.
 Met verloop van tyd word die lip / meer weerstandbiedende rots uitgekerf en sy posisie beweeg stroomop.
 Hierdie proses wat terugwaartse erosie genoem word, laat 'n diep kloof / kloof stroomaf van die waterval. (2x2) (4)
- 2.4.5 'n Waterval is 'n toeriste-aantreklikheid wat mense na die gebied bring wat goedere van die plaaslike gemeenskap koop.
 Die plaaslike gemeenskap kan kunsvlyt/produkte aan die toeriste verkoop.
 Toeriste huur verblyf en koop kos by die plaaslike gemeenskap.
 Besighede kan groei / nuwe besighede kan begin word.
 Werksgelenthede kan vir die gemeenskap geskep word.
 Die vermenigvuldiger-effek kan armoede in die gebied verminder. (2x2) (4)

[15]

2.5

- 2.5.1 Opvangsgebied – Die dreineergebied wat water aan 'n rivier verskaf, insluitend water uit reënval en ondergrondse water. (1x2) (2)
- 2.5.2 74% (1x1) (1)
- 2.5.3 meet dieptes / meet reënval / neem foto's (1x1) (1)
- 2.5.4 (a) Waterskeiding (1x1) (1)
- (b) Neerslag wat op die aarde se oppervlak val, infiltreer in die grond. / Water dring deur in deurlaatbare rots / waterdraer / ondergrondse voorrade.
Water kan ook direk in riviere afloop, wat besoedeling veroorsaak.
Die watergehalte onder en bo die grond sal negatief beïnvloed word. (2x2) (4)
- 2.5.5 Owerhede
Betrek die gemeenskap om advies te gee oor buffersone rondom boorgate.
Verseker die hervestiging van krale as dit te naby aan boorgate is.
Skuif boorgate as dit te naby aan grafte is.
- Verbeter infrastruktuur só:
Verseker die vervanging van putlatrines in die hele gebied –
regeringsbefondsing benodig.
Verwyder gereeld huishoudelike afval en vullis.
Voorsien lopende water aan huishoudings en behoorlike rioolstelsels vir die verwydering daarvan sodra dit gebruik is.
Beheer die gebruik van boorgate om bestendige riviervloei te handhaaf. (3x2) (6)

[15]**TOTAAL VRAAG 2: [60]**

AFDELING B

VRAAG 3: GEOGRAFIESE VAARDIGHEDE EN TEGNIEKE

3.1 KAARTVAARDIGHEDE EN BEREKENINGE

- 3.1.1 A (1x1) (1)
- 3.1.2 B (1x1) (1)
- 3.1.3 D (1x1) (1)
- 3.1.4 $VT = 1\ 625,4\ m - 1\ 593\ m = 32,4\ (1)\ m$
 $HE = 5,6\ (1)\ cm \times 500 = 2\ 800\ (1)\ m$ [Speling 5,5 cm – 5,7 cm]
 [Speling 2 750 m – 2 850 m]
- $VI = \text{Gradiënt} = \frac{VT}{HE}$
 $= \frac{32,4\ m}{2\ 800\ m}$ (1) Vervang in die formule
 $= 1: 86,4$ [Speling 1: 84,8 tot 1: 87,9] (4x1) (4)
- 3.1.5 (a) Geleidelik (1x1) (1)
- (b) Kontoere op die kaart is ver van mekaar af. (1x2) (2)

[10]

3.2 KAARTINTERPRETASIE

- 3.2.1 C (1x2) (2)
- 3.2.2 B (1x1) (1)
- 3.2.3 (a) Nee (1x1) (1)
- (b) Front noordoos (1x1) (1)
- (c) Dit is halfpad teen die helling op, so dit kan in die termiese gordel wees, dus warmer. (1x2) (2)
- 3.2.4 (a) Stroomorde 2 (1x1) (1)
- (b) Lang tydperk van swaar reënval sal afloop in die gebied verhoog. Meer strome sal in die gebied vorm, wat die stroomorde verhoog. (1x2) (2)

- 3.2.5 (a) Heersende winde waai in daardie rigting. (1x1) (1)
- (b) Plat grond langs 'n uitloper (1x1) (1)

[12]

3.3 GEOGRAFIESE INLIGTINGSTELSELS

- 3.3.1 (a) Attriboot
Ruimtelike (2x1) (2)
- (b) Topografie/reliëf (1x1) (1)
- 3.3.2 (a) Skep van buffersone – 'n Sone wat rondom 'n gekarteerde funksie geteken word, gemeet in eenhede van afstand of tyd
Die afbakening van 'n gebied rondom 'n gekarteerde kenmerk
(KONSEP) (1x2) (2)
- (b) Ja (1x1) (1)
- 3.3.3 Gereelde data kan ingesamel word en kleure vergelyk word.
Donkerder sal diepte aandui en daarom is die dam vol. Ligter dui op 'n gebrek aan diepte en daarom sal die dam minder vol, of leeg wees. (1x2) (2)

[8]

TOTAAL VRAAG 3: [30]

GROOTTOTAAL: [150]